

קלב באר הגולה

הלכות ברפת הבשמים סימן ריז

ריז ברפת הבשמים והמגמר, וכו' ח' סעיפים :

א פרטות ג' ב טור
והפדוקי קשם ר"מ
פרטות ג' ב טור

א (א) הנכנס לחנותו של בושם שיש בו מיני בשמים, (ב) מברך (ג) 'בורא מיני בשמים'. וישב
שם כל היום, אינו מברך (ד) אלא אחת. (ה) נכנס ויוצא נכנס ויוצא, מברך על כל פעם; יו"ד וקא שלא
היה דעתו לחזור, אבל (ו) היה דעתו (ז) לחזור (ח) לא יברך; ב אין מברכין על הריח אלא אם כן

באר היטב

בחדר ואינו בחנות אינו מברך אפילו פנהו לריח, כיון שהבשמים לא נעשו
שם לריח, מ"א: (ז) לחזור. ב"ל דוקא שהיה דעתו לחזור לאחור, מ"א:
(ח) לא יברך. ואם קשחור מריח בבשמים אחרים צריך לחזור ולברך, מ"א:

באר הגולה

* הנכנס לחנותו וכו'. עין באר הגולה רבה שדעתו דהוא הדין
אפס"ק. ובקצור שלחן ערוך במסכת כתב להטעם, דבית
של רפואות שאדם פריא אינו קונה, וחולה פלאו הכי קונה ספי הרפואות,
אפשר דלא שפ"ק האי סבא דניחא לה דניחא אינשי וניחא וניחא מנה,
עין שם. ובאמת אינו מכרח סבתו, דגם כן ניחא להו דניחא מבחור
ודעו ששם יש אפס"ק, אך מצד אחר יש להסתפק, עין לקטן בדבור
המתחיל 'אלא ריח' וכו', וגם יש לצרף לזה דעת הש"י היבא שאין מוכן

משנה ברורה

א (א) הנכנס לחנותו וכו'. ואף דבסעיף ב מברך דבשמים
שיהא נעשה הבשם לריח, וזה הלא פגם סחירתו בחנותו
רק למכור? באמת גם כן נקרא עשוי לריח, דניחא לה
שיריחו אנשים ריח הבשם ויכבדו לקנות ממנו [גמרא]. ולפי
זה, אם מנחים בשמים (ב) בחדרו של חנוני הבושם ולא
בחנותו [דרינא] שאין מנחים במקום שמצוי יוצאים
ונכנסים], דהתם לא עבדא לריחא, או אפילו אם נתפח הנכנס

שם לריח בהם אין צריך לברך, (ג) אם לא שנטלו בידו לריח בו, אותה נטילה משנה לו עבדא לריחא וצריך לברך;
(ב) מברך. יש (ג) אומרים דדוקא במתפנן לריח, אבל באינו מתפנן אלא לריח פא מאליו ונהנה מנה, אינו מברך. (ד) אבל
רבים חולקים על זה וסבירא להו דאפילו אינו מריח במתפנן, כיון שהבשמים נעשים כדי לריח בהם והוא נהנה, מברך;
(ג) 'בורא מיני בשמים'. משום שבחנותו של בשמים נמצאים בו עצי ועשבי בשמים, לפיכך מברך 'מיני בשמים'. ולא דמי להא
דלעיל סימן רטז סעיף י, דאם היה לפניו עצי ועשבי דמברך על כל אחד ברכה הראויה לו; התם מרי' שמביאין לפניו שנים או
שלושה מינים ונטל בידו מכל מין בפני עצמו לריח, לפיכך מברך אצל מין בפני עצמו, מה שאין כן הכא שאינו נטל בידו
שום בשם, אלא בשנכנס עולה לו ריח מן פמה מיני בשמים כאחת, לפיכך מברך ברכה כוללת [אחרונים]; (ד) אלא אחת. ולא
נפקא מנה כזה (ה) אם הסיח דעתו או לא, כיון שהריח עולה לו תדיר כל זמן שהוא יושב בחנותו, ובעל החנות גופה נמי,
(ו) פעם ראשון שבכל יום שנכנס לחנותו צריך לברך עליו לפי שהנה מריח, ותו לא, ואפילו נכנס ויוצא, דהא דעתו לחזור שוב
לחנותו, ודוקלמה. (ז) ויש אחרונים שסוברין, שאפילו בפעם ראשון שנכנס לחנותו אין צריך לברך, ועל-כן טוב שיכבד לריח,
ואז לכלי עלמא יזהר צריך לברך בפעם ראשון; (ח) נכנס ויוצא וכו'. וכל-שפן פשהלף לחנותו של בושם אחר, (ט) בודאי צריך
לברך שם פעם אחת; (ו) הנה דעתו לחזור. ודוקא פשהקה (ט) דעתו לחזור מיד. אגדות בשמים שמנחים על השלחן לריח בהם,
אם נוטלו פעם אחד לריח בו ומברך עליו וחוזר ומניחו על השלחן, (י) אם הנה דעתו לחזור ולריח בו, אין צריך לברך עליהם
כשחוזר ומריח בהם, ואפילו יצא מביתו ודעתו לחזור מיד (יא) אין צריך לברך עליהם, כיון שהיה דעתו מתחלה לריח בהם בכל
שעה; ואם הלך לעסקיו או להתפלל בבית-הכנסת, הרי הפסק וצריך לברך שנית; (יב) לא יברך. ואפילו כשחוזר ומריח (יג) בבשמים

שער הציון

(א) מגן-אברהם, עין שם. ופשוט דכוננו הוא כמו שבארתי במשנה ברורה, דאורי בחדרו של חנוני המנחיק הבשמים לסחורה דהינו להוציאם אחר-כך לחנותו
למכור, דאי מיני בעצמיהם המנחיק בשמים בחדרו כדי להנחם בריחם, ואז בודאי אף-על-גב דאינו מנחם ולא שפ"ק דניחא לה דניחא אינשי, אפילו הכי אם
נכנס אדם אחד בביתו ומריח בודאי צריך לברך עליו, כיון שבשמים אלו נעשו לריח וכל-פנים, וכדמוכח בש"ס מהא דמהלך חוץ לפרך ומהא דמהלך בערבי
שבתא שבטברא, עין שם, ולא בעינן האי סבא דלריחא עבדא כי היכי דירחי אנשי אלא גבי חנוני, דההוא גברא לא קנה הבשמים כדי שיריחו אלא לסחורה,
ומשום הכי בעי הגברא לסבא דניחא לה דניחא אינשי, ומשום דאי לא הכי הו' לה בדרך שאין עשוי לריח שאין מברכין עליו; (ב) פרי-מגדים ודף-החיים.
ופשוט דהוא הדין בעל הבשם גופה כשהבשמים צדין מנחים בחדרו, אם לוקחם בידו כדי לריח בהם דצריך לברך, דהא יחד אותם קצת לריח, ולא נפסלו במה
שביאם מתחלה לסחורה אלא לענין לברך עליהם פשהגרים עולה מאליהם, ולא באשן זה; (ג) בן כתב הש"י ושמך-לך בן מצדד בעלת-המדי, עין שם, וכן
השמיך חת"י-אדם ונתי הקטנה; (ד) הפ"ח ואלה רבה ונהר-שלוש ובינת-מאיר ומגן-גבורים בשם שני נוסח הגדולה, וכן הסכים בספר 'שועות-יעקב' ודף-החיים
וזה שהוכחו ממגן-אברהם בסעיף-קטן ה לאי ראייה היא, לפי מה שבארתי בתורה למעלה, ע"ש, וכתבו דלא דמי להא דלעיל סימן רטז סעיף ב, דהתם שהוא
פרי וצריך לאו לריחא, כל זמן שלא נטלו בידו כדי לריח בו לא השיבא, מה שאין כן הכא בבשמים גמורים דעומדים רק לריח, כיון ששפ"ק ריח טוב ונהנה
מהריח סגי וכן משמע קצת מהרא"ש פרק אלו דברים, דהמקשה משהיא דאחרת על הא דבשמים של מתי: ותפוק לה דלא נתפח לריח; אלא ודאי הלפי השלקא
דפסק דלא בעינן שיהא עבדא לריח, כיון שנהנה אף שלא התכח לריח צריך לברך, וכמילא לשי' הסקנא בי במה שנהנה מהריח בנעבדא לריח, אמנם לפי
מה שפ"ק לליל פתת הרא"ש אין ראייה מהרא"ש, ודוק כי קצתו. וכן מוכח להדיא בפרט"ה לברכות ובש"ט מקבצת פרק ביצד מברכין שכתבו שם,
דהיבא שאינו מתפנן לריח, אף-על-פי שמריח ונהנה אינו מברך אלא במיד דעבד לריחא, עין שם, וד' דבמיד דעבד לריחא כיון שנהנה מהריח מברך, וכן
משמע מדברי מהרי"ם בסוגיא דהנאה הנאה לו לאדם בעל-פירותו, עין שם בדבור הפתחיל 'איכא דאמרי': (ה) פרי-מגדים ומשכבות-הב, עין שם
שכתב דגם הש"י מודה כזה; (ו) לפי דעת האחרונים שחולקים על הש"י ודל"ז אין בעל הסוגיא צריך לברך כלל כיון שאין מתפנן לריח. וכן הסכים במגן
גבורים וישועות-יעקב; (ז) נהר-שלוש, דאף לדין דחולקים על הש"י ומברכין אפילו בלא פתח לריח כיון שנהנה הוא מהריח, מכל מקום החנוני עצמו אין
צריך לברך, וסבירא נראה: דהו' דאמרנן גבי חנוני ניחא לה דניחא אינשי ולימי ולקנה מנה, מכל מקום לדידה גופא בודאי לאו לריחא עבדא אלא לסחורה,
ולפיכך כל זמן שאין מריח במתפנן אין צריך לברך, ומשאר אחרונים לא משמע כן; (ח) אליה רבה ודף-החיים; (ט) מגן-אברהם ואלה רבה ונהר-שלוש בסיון
תולט, וכן כתב בספר אבי-העזריה בהלכות ברכות, עין שם; (י) דף-החיים בשם פרי-מגדים. ומשמע דאם הסיח דעתו ואחר-כך רוצה לריח צריך לברך פעם
אחרת, ואינו דומה למה שכתבנו במשנה ברורה ריש אות ד, דהתם כיון שהריח עולה תדיר הרי כלא הסיח דעתו; (יא) אף דבפרי-מגדים מסתפק בזה, ע"ש,
הוא סבירא לה להקל, ומשמע מדף-החיים דסבירא לה דהפסח-דעשה פרע משתם יציאה לחוץ; (יב) במדיו השני שבמגן-אברהם ובמסכת הגר"א, וכן כתב
במגן-גבורים, ומכל מקום אפשר דאם נטלן בידו כדי לריח בהם ומתחלה לא היה מוכן לו הריח, גם למדיו השני צריך לברך, דהנטילה נחשב כמעשה;

תרגום: 1 בית-מקדש

הלכות ברכת הפשמים סימן ריז

באר הגולה 264

נעשה להרית. יהלך אין מברכין על בשמים של מתים והנותנים למעלה מהמטה, שאינם אלא להעביר סרחונו של מת, אבל (ח) נותנים למטה מברכין, שאינן אומר (ט) לכבוד החיים הם עשויים. ה'כן אין מברכין (י) * על בשמים * של בית הכסא ולא על שמן (יא) העשוי להעביר את הזמא: ג (יב) מגמר שמגמרין בו את הכלים (יג) אין מברכין עליו, (יד) לפי שלא נעשה להרית בעצמו של מגמר אלא כדי לתן ריח בכלים. ה'כן (ז) המרים בכלים שהם מגמרין אינו מברך, לפי שאין עקר, (טו) * אלא ריח בלא עקר: ד * בשמים (טז) (ס) של צרנה, בגון סקפה של בשמים (יז) תלוי (י) [ו] בצנארה או אותה

ג שם בפשטה נא
ד וישלמי שם ה שם
כלי נג ו מזה
ומכרה וצוהו שם
ז וקבצים טף פקס
מלכות
ח שם ט תר"א

באר היטב

(ז) המרים בכלים, וקצת בע"כ שאין להם בשמים להבדלה רק הכלים שהיו בו הבשמים ויש לו ריח ומברכין עליו, הם עושים קרבה לכשלה, ט"ז, ע"ש: (ס) של צרנה, וקא של צרנה אבל של פנויה מברכין, ט"א, ע"ש: (י) בצנארה, ה"ה אם הסירה משם ומכאן, אסור, ט"ז, ע"ש. ובשכנה ג כתב דאפילו הבשמים הם על האשה, כל שלא הגיע עצמו אל האשה והבשמים נתנו ריח מברך על הרח, ע"ש: שש"סלס, ועין ברכ"י ח"ג סימן תרכא לענין להרית בעושה של הקדש אסורא אקא, ע"ש:

משנה ברוכה

אחרים, גם כן (יג) אין צריך לברך: ב (ח) נותנים למטה. הנו (יד) לפני מטה: (ט) לכבוד החיים, כדי שיריחו ויהנו: (י) על בשמים של בית הכסא, שמוליך אקסניס לביד הכסא להעביר הריח, (טו) אם הולך אדם ומרים מרחוק ריח בשמים אלו אין צריך לברך, פיון דבעלים לא עשאוהו אלא להעביר הריח, (טז) ואפילו במתכונן להרית נמי אין מברך: (יא) העשוי להעביר וכו', בגון אדם (יז) שגופו מזה הרבה, וצריך לסוף גופו בשמים להעביר וקצת הצעה שריחה, (יח) וכן בשאובל ודיו מוקמות ממת שנגע בגדיו באבלין וסך דיו בשמן, נמי אינו מברך, דגם כזה עקרו להעביר הזמא (יט) ולא להריח, (כ) ואין נפקא מזה בין שמן סתם לשמן אפרסמון דחשיבא, (כא) ובכל ענין אין מברך עליהם שום ברכה, פיון שלא באו אלא לסלק הזמא: ג (יב) מגמר, שש"רפין בשמים, ומצדירין פלים או בגדים על-גב עשן הבשמים ונקלט הריח בפלים או בגדים: (יג) אין מברכין עליו, בין המגמר בעצמו, (כד) בין אדם אחר שהולך ומרים: (יד) לפי שלא נעשה וכו', מיהו, אם מתכוון לגמר כליו וגם

שערי תשובה

[ס] של צרנה, עכ"ל, וכן באר שיש צורך אפילו בפנויה, וכ"כ מח"ב בשם מור וקציעה, ע"ש, ועין ברכ"י אפילו של אשה נדה אסור, אף שהתורה העידה כונה בשושים מים יש להתרחק כו', וסימן לדבר: סימן בשושים, דצריך סתם עם בשושים: [ו] בצנארה, עכ"ל, וכתב"י כתב להחמיר בהט"ז, ועין ברכ"י החולות סימן מר שמת להרית מברך אפילו של צרנה אפ"י שיש בהם עקר פרי, אבל אסור להרית בברך אם גדול קצת ובמח"ב בשם ורע"עקב, דפרות הקדש או קונם סוף להרית ולא יברך, ועין ש"ך וט"ח ייד סימן כח וע"ש בשם ורע"עקב, וד נהדס שגמלוסו בירט מברך להרית בהם כדי

באר הלכה

להרית: * על בשמים וכו', עין במשנה ברוכה כמה שכתבנו: אם הולך אדם וכו', ועין בפרימגדים שמתקבץ אפילו הדבר דומה לריח רע שאין לו עקר פשמים מחוק, וגם אזלי מועיל הפסק מחצה: לענינה דעתי אי אפשר לומר כן, וראיה מהא דאמרין: המהלך טחור לברך והרית ריח, אם רב ישכאל מברך, עין שם, אזלי אצל אחד היה בשמיו בבית ודלתו (היה) ולא הניח, פותחה, וגם אין מהלך בנקרא בין אם עומד סמוך לברך או רחוק: * של בית הכסא, עין במשנה ברוכה, דאפילו מתכונן להרית אינו מברך, ועין בפרימגדים שפצצד, דאפילו נוטלו כדי להרית נמי לא יוכל לברך, ועין בשערי תשובה שכתבנו ראיה לזה, ונקמתי סבבא כענין זה, והוא, דאף על-גב דבבא אחריו נמי לא לריח קא, ואפילו הכי אם מרים מברך, בראיה ברט"ז סעיף ב, ה"ה כיון דנטולו להרית הרי קאי שפיר לריח נאלא דכל זמן שאינו נוטלו לריח מסתמא רב תשמישו לאכילה, כדמובא בתוספות דבור המהחיל ועל המדס והבדושי הרש"ב"א שם, מה שאין כן תבא דאף על-פי שנטולו להרית ומרים, אף על-פי-כן אינו עומד גם כעת לריח אלא להעביר הסרחון: * אלא ריח בלא עקר, נראה לי דלפי זה גם כעת הריח אינו מברכין אלא בשמים גלויין ומריחין, אבל אם הבשמים סגורים בצלוחית וסם קטניות שאין הריח בוקע ופולח, ונמצא בהמשך היום בבית נמלא ריח, בגון זה אין לברך, דהא

להרית (כג) צריך לברך עליו, דהא עומד גם לריח: (טו) אלא ריח בלא עקר, ונטולין שפתי-קדש, ונטולין מרובה שפכו בה בשמים ונקלט בה ריח ומריחין ומברכין, ברכתו לשלח הוא, וכמו שכתב פאן שהיא ריח שאין לו עקרה: (טז) של צרנה, פרוש, של אשה שהיא צרנה עליו, אבל בפנויה אפשר דמברך [מ"א]: אבל כמה אחרונים מחמירין (כז) דאפילו בפנויה אסור, דעל-ידיה נבוא לידי הרהור, וכל זה אפילו בשאינה נדה, ובתולות שלנו שסתמן בחזקת נדות הם, שאין טובלות לנדות, (ס) אסור לכלי עלמא, דבכלל עריות הן, וכתב בשערי תשובה בשם הכרייטוף, דאפילו בבשמים של אשתו נדה אסור להרית: (יז) תלוי בצנארה, (כו) יש מאחרונים שכתבו דלאו דוקא בשחוא תלוי בצנארה, אלא

שער הציון

(יג) ולא דמי להא דסימן קצת, דבברכים שאין טעמים ברכה אחרונה אם רק שנה מקומו צריך לברך ואפילו היה בדעתו לחזור, שאין ה"ה דמחפר משה נכלומר, שצריך מחדש לעשות מצוה דהינו לאכל ולשתות, מה שאין כן הקא דאינו מחפר משה, שסתם בשפכס, הריח בא בעצמו, ולכ"י רק אם לא סלק בדעתו, דהינו שדעתו לחזור, כג [מ"א]: (יד) וכן הוא לשון הגרש"מ, עין שם, וכל שהבשמים פשוטה, בנדיא נעשה להעביר הסרחון, עין גרסת הרמב"ם: (טו) דבעלים גופיהו בודאי אינם יכולים לברך שם, דהמקום סגור, ועין בבאור הלכה, ואפילו בעצלים בעת שמכניסין הבשמים בבית להולכים לבית הכסא, גם כן אין צריך לברך, דהא אינם עשויים לריח, וכן משמע מרש"י [פמ"ג]: (טז) כן כתב בהדא בשמיה מקבצת פק אלו דברים וכן כתב מג"ד אברהם והג"א, ועין בפרימגדים שפצצד דהינו אפילו נוטל אדם אחד כדי להרית בו נמי אינו מברך, וברע מאחריו דגם כן סתמא לא לריח קאי, ואפילו הכי אם נוטלו כדי להרית מברך, משום דכנה נעשה לבחילה כפרוש להעביר הסרחון ולא להרית, גרע טפי: ומכל מקום לא בריך לה כל-כך דבר זה, עין שם, ועין לקמן בסימן רצו סעיף ו ורצו סעיף ב, ומשמע דאינו מברך: (יז) רש"י והמפרשים: (יט) ואם מתכוון בסתם להעביר הזמא וגם להרית, מסתמא הפרימגדים, עין שם: (כ) מגמר אברהם לדעת התוספות בפרק ביצד מברכין, וכן משמע מסתמא כל הפוסקים, ודלא כרש"י, וכן כתב באשכול הדגא: (כא) הנו אפילו מהפך להרית, וכו': (כב) כדמובא בש"ס שם: (כג) כן מצדד באלה רבה ומוג' גבורים, ונראה לי דאפילו להדמשק אליצור שמפרש לדעת הג"א דבכונן לאכל וגם להרית דאינו צריך לברך, הנו דוקא שם שאינו עומד בעקרו לריח, מה שאין כן הקא דעומד בעקרו לריח: (כד) ואפילו לדעת הג"א דבכונן על-גב פלים מגמרין, הנו בגמראם לבחילה כדי ששגו ריח, וכתבאר ברא"י וטור, ולא כפא שנקלט מאליהו בלי כנה וט"ו, והפרימגדים מפקפק בזה, עין שם, ודעתו דאם אין לו בשמים אחרים יתחם במוצא שבת להשיב הנפש ולא יברך עליה: (כט) אלהי רבה וטור וקציעה וש"א: (לו) כן כתב הפרימגדים, דבכנה נמי אינא לא דלא תהיה לגלות צרנה: (צ) ט"ז וה"ה אדם ובע"ח שובת בשם ברכ"י וסוף, וכפי הנראה דמה שט"ז דבר זה והסתמלות בכנה עכ"ל, של אשה כשצפורה, שאסור אפילו להוסיף על הפתל, כדמבאר באבן העזר סימן כא, שאם נבוא להרית בה, ומרי הט"ז בקפה של בשמים המהחיר לנשים [נח"ש], ואפשר דאפילו לבחילה סתם על דלא סביקא לה בהש"י, והא דוקא באינו מתכוון להרית ודלדיהו סביקא לה דבעלמא אפילו אינו מכונן להרית צריך לברך, כל שנתנה מותרת, אבל כשמתכוון להרית אפילו ליריחו אסור, ויבוא לידי הרהור, ועין בפאמר מרדכי שהרפה להשיג על הש"ר כנסת הגדולה, וביותר שש"ר כנסת הגדולה בעצמו כתב בסימן שלו דלשעם הרש"ב"א שכתב: לפי שהם עשויין

הלכות ברפת הפשמים סימן ריו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק י]

כיון דבצללים לא עשאום⁶.

בבשרם הבא להעביר ריח רע וגם להריח בו, הרי ששתי המטרות
הן בחלק של הריח, ונמצא שאין הנאת הריח שלימה, וראה
במשנ"ב שם (ס"ק יד) מה שביאר לגבי מוגמר.

[משנ"ב ס"ק יב]

ששורפין פשמים⁹, ומעבירין בלים או בגדים על-גב עשן הפשמים
ונקלט הריח בבלים או בגדים¹⁰.

9) ולגבי עשן של סיגריות, כתב לעיל (סי' רי ס"ק יז), שמוסקנת
האחרונים שאין לברך עליו. וכן כתב השערי תשובה (שם ס"ק ד)
בשם המור וקציעה. וכן כתב הערוך השלחן (סי' רטז ס"ד) שאין
לברך על ריח עשן הסיגריות.

10) וכן במוגמר שעושה לצורך רפואה, כתב הכף החיים (ס"ק יב)
שאין לברך עליו.

[משנ"ב ס"ק טו]

ובצללי-בתיים שאין להם פשמים להריח במוצאי-שבת-קדש,
ונזקלין מדוכה שדכו בה פשמים ונקלט בה ריח ומדיחין ומברכין,
ברכתן לבטלה הוא¹¹.

11) ואם יש בשולי הכלי, אבק משיווי הבשמים, כמו שרגיל
להימצא בתיבות ששמים בהן בשמים, כתב לקמן (סי' רצז ס"ק ז)
שמותר לברך עליו.

[משנ"ב שם]

וקמו שפתיב כאן שהיא בית שאין לו עקר¹².

12) וכן לגבי הממשמש באתרוג ונשאר ריח בידו או בבגד, כתב
בביה"ל לעיל (סי' רטז ס"ד ד"ה המריח) שאינו מברך על הריח
אפילו בשאר ימות השנה, כיון שריח זה אין לו עיקר.

5) ומה שכתב בלשון 'בעלים', ביאר האור החמה שנראה שאין
כונתו בדוקא שצריך שהקצאה לשמש כמעביר ריח רע תיעשה
על ידי מי שהוא בעלים עליהם, אלא אף אם הובאו למקום זה על
ידי אחר שאינו בעליהם, מ"מ כיון שהובאו לצורך העברת הריח
רע אין לברך עליהם.

[משנ"ב ס"ק יא]

כגון אדם שגופו מריח הרפה, וצריך לסוך גופו פשמי פשמים
להעביר וקמת הנצה וכו'⁶, דגם בזה עקרו להעביר הנחמא ולא
להריח⁷.

6) וכן סבון רחני, כתב הערוך השלחן (ס"ה) שאין מברכים על
ריחו. לפי שעיקרו הוא בכדי להעביר את זוחמת הגוף והראש.

7) ולענין תכשירי ריח המיועדים להעברת ריח רע, אם קנאם כדי
ליהנות מריחם, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"ד תשובה לח) שיכול
לברך עליהם. וכן הורה הגר"ח פ' שניברג (וזאת הברכה פי"ט עמ'
178). אך הגרי"י פישר הורה (שם), שבין שכונת היצוק היתה
להעביר ריח רע אינו מחשב כריח שעשוי להריח, ואין מברכים עליו.

[שנה"צ ס"ק יט]

ואם מתפנן בסיכתו להעביר הנחמא וגם להריח, מקפספ הפריימדיס⁸.

8) מבואר שדבר שיש לו מטרה נוספת מלבד ההורחה בו, אפשר
שאין לברך עליו, ואף שלגבי אתרוג כתב השו"ע לעיל (סי' רטז
ס"ב) שאם נטלו על מנת לאכלו ולהריח בו מברך עליו, ביאר
האור החמה שיש לחלק בין שתי מטרות נפרדות כגון אכילה
והורחה, שאין האכילה מחסרת מהחלק של הריח, מה שאין כן

הלכות ברכות הפשמים סימן ריו ריח

בנה או בפה, אין מברכין עליהם, לפי שאסור להריח בהם שמא יבוא לידי הרגל נשיקה או קרוב בשר: ה' פשמים (יח) של עבודת פוכבים אין מברכין עליהם, (יט) לפי שאסור להריח בהם: ו' (כ) כמסכה של עובדי-כוכבים אין מברכים על פשמים שלהם, (כא) דסתם מסכתן לעבודת פוכבים: ז' להיה הולף חוץ לקרף והריח ריח טוב, (כב) אם רב העיר עובדי-כוכבים אינו מברך, (כג) *ואם רב ישאל (ו) (כד) מברך: ח' (כה) *מתערב ריח שמברכין עליו ברית שאין מברכין עליו, הולכים אחר הרוב:

ריח ברכות הנעשים על הנסים, ובו ט' סעיפים:

א *הרואה מקום שנעשו בו נסים לישאל, (א) *כגון מעברות (ב) הים (ג) ומעברות הירדן

באר היטב

(י) מברך. הינו על מה שרית עוד, דעל מה שחריט כבר אין לברך. ואם לא נהגון להריח א"צ לברך כמ"ש בס"ק א:

באר היטב

רגילות נקט, דפשמים שהיא רגילה לשאת בצנארה, אפלו הם מנחים בעת על השלחן גם-כן אין לברך עליהם, דעל-די-ה' יבוא לידי הרעור אם מניח וידעה: ה' (יח) של עבדים. הינו שהקטרו לעבודת גלולים. ועין בסיי-אדם בכלל סא אות יד מה שכתב פנה: (יט) לפי שאסור וכו'. ואסור אין מברכין: ו' (כ) מסכה. כשמשבין לאלל ולשתי: (כא) דסתם מסכתן לעבודת גלולים. ודוקא במסכה, (כב) אבל שלא במסכה מברך לקרף אפשמים של עובדי-גלולים: ז' (כג) אם רב וכו'. דתלינן הריח בחר רב, ובדואי של עובדי-גלולים הם שעשאו במסכה ולפיכך מריח מרחוק [מ"א]: (כג) ואם רב ישאל וכו'. והוא הדין מחצה על מחצה וישאל, וכמו שמבאר לקמן בסימן רצ"ח לענין אור של הדגלה. ועין בבאר היטב: (כד) מברך. כבר פתחנו בראש הסימן, דיש אומרים ודוקא היכי שמתפנן להריח, ובלאו הכי אין צריך לברך, אבל רב הפוסקים חולקין על זה וסבירא להו דמברך בכל ענין, פיון שעל-פלפנים נהנה מהריח שעולה: ח' (כה) מתערב ריח וכו'. עין בבאר היטב:

א (א) גון מעברות הים. מקום שעברו וישאל בים ביקשה: (ב) ומעברות הירדן. מקום שעברו וישאל בירדן בחרבה

לה דלא שייך בנה בחר רבא, דעבודת גלולים לא בטל, פן נראה דעתו. ומדברי הגמ"א בסעיף-קטן אחרון נראה דלא סבירא לה פן, שהרי כתב דין זה לפינן מה דסעיף ז, הרי דלא שני לה להגמ"א ואינו מחלל בין סעיף ז לסעיף ח ונראה לי עוד, דדברי הרמב"ם נובעים ממיקו דרבי יוסי, עין שם בגמרא דקאטר דרבא לאו לריטא עבד, והפירוש הרמב"ם אף-על-גב דנעקרו הרחוקה בהנדי, אלא דהגמ"א סבירא לה דמרישא דברייתא נמי נזיל לזק דינא דהרמב"ם. ועין במחצית השקל מה שכתב בשם חמד-משה וסם על דבריו: וצריך עיון, ובאמת תיעבן בסימן רטו גבי נתערב עצי בשמים בעשבי בשמים, בנה הפוסקים דמברך מיני בשמים, עין בכלבו בשם הראב"ד ובאליה רבה, ולא כתבו קלל לראות הרב מאתה מין, וצ"ל-קרחה כעל חסד משה דלא משגיחין קלל בנה, דעל-כל-פנים מריח גם ממעוט:

* גון מעברות. וכתב בספר בפתור נפרת, פנה ז, ונה לשונו: מעברות וכו'. נראה שהכוונה מברך עד שיראה בפרט מקום הנס, כמו שהראה גם סוף לא יברך אם לא ראה מקום שעברו בו, וכן תראה חידושי, עד שיראה מקום שעברו, והכתוב אמר "והעם עברו נד יריחו", וכן נזיל אגנון. ומיהו, בכל מקום שיראה חלק מן הים או מן הירדן, ראוי לו להזכיר חסדי ה' והשגחתו עלינו ויורה וישבח כפי כחו [וידעה לוטר, שכתב בעלמא בלי שם ומלכות], וכן הענין בראותו מקום שהאל יתברך עשה פלא או גם לקצת נביאים, כמו בראותו בחר הכרמל מקום שעשה אלהיו הפנפה תראותו בשנים מקום עלפת אלישע וכיצא בנה: ואין ספק כי ענין אלהיו הנה פלא וגם לו, שהרי הפלך הנה רודפו, אבל של אלישע הנה פלא לכן השתמיה להפלת הנביא, עד כאן לשונו. הנה בעקר דבריו שצריך לראות דוקא מקום הנס ביחוד, משמע פן גם משאר פוסקים, וכן כתב רש"י בדבור הפותחיל "מעברות", ואף שמשלשון הרמב"ם שכתב: הרואה מקום שנעשו נסים וכו' גון יסודו, משמע לכאורה דבראית יסודו לחודה מברך, אף-על-פי-כן אינו מברך פליקה, מדמסים: או מעברות הנדן ולא כתב 'או הירדן', וצ"ל-קרחה דלא דוקא. ובדין השני, בראית הר הפקל, נראה דכונת כפתור נפרת הוא לשבח שכתב בעלמא, וצ"ל-קרחה קאי שכתב גם בראותו שאר הירדן גם-כן צריך לשבח, ועל זה מספס: וכן בראות הר הפקל, דהפרכה לא נתקנה על פליא הבוחר, דאם-כן הנה לנו לברך בראותו הר-סיני מקום שנתנה בו החורה, וצ"ל-קרחה דנתקן רק אהצלת אדם מן הפיתה בירדן גם: ואכן שישב עליו משה הנה אז פס"פ בהצלה בירדן גם על-ידי תפלתו של משה, וכמו שכתב "ה' נסי", ואם-כן גבי אלהיו, אף שהנה גם ופלא, אף-על-פי-כן כעשה הר-הפקל לא נעשה כדי שיעצל אלהיו מן הפיתה, שהרי אלהיו הנה נחבא, ואסור-כך הלך אליו בשליחות השם ויתברך ששמו לו "לך הראה אל אחאב ואתנה מטר על פני האדמה", וענין ששבת הפלא בהר-הפקל הנה כדי לחזק אמונת ישראל בה', אלא על-קרחה כונת כפתור נפרת הוא רק לענין שכתב בעלמא, וכמו מה שסיים: וראותו בשנים וכו', שהוא נדאי לשבח בעלמא, כמו שנכח אחר-כך וקמו שמוכח מסוף דבריו בעצמו. ולפי זה, מה שסיים: שהרי הפלך הנה רודפו, הוא רק לענין להגדיל השבח על הטובה

שער הציין

לעברה להטיל ארס של יצר הרע, אסור אפלו בהריח ממילא, עין שם, ואין פסח כאן לברך על זה, עין שם במאמר-סודי: (כז) מן-אבותם בפסקא, וכן חסדים במגן-אבות, ע"ש. עין בירושלמי שם דאיתו ברייתא דמברכין אפשמים של עובדי-גלולים, וקאמר: פתור לן במעשן [כצ"ל] לפנינו חנוותו, עד כאן לשונו, כלומר, במגמר בשמים לפני בית-המסחר, ודבראי לשם מסחר בעלמא עשה ולא בשביל כבוד העבודת-גלולים, עין שם:

